

ВОДЗЫЎ

на аўтарэферат дысертацыйнага даследавання «Аператыўны штаб рэйхсляйтэра Розенберга: структура, асноўныя напрамкі і вынікі дзейнасці на тэрыторыі Беларусі ў 1941–1944 гг.)), прадстаўленага ГЕНІНАЙ ЮЛІЯЙ АНАТОЛЬЕЎНАЙ на саісканне вучонай ступені кандыдата гістарычных навук па спецыяльнасці 07.00.02 – айчынная гісторыя

Аб'ектыўны аналіз розных аспектаў гісторыі Беларусі ў гады германскай акупацыі – адна з самых актуальных задач сучаснай беларускай гістарычнай навукі. Да цяперашняга часу асобныя групы дакументальных крыніц па гісторыі правядзення нацысцкіх злачынстваў застаюцца недастаткова ці маладаследаванымі. У значнай меры гэта адносіцца да такой важнай старонкі, як маштабы рабаўнічай дзейнасці Аператыўнага штаба рэйхсляйтэра Розенберга на акупаванай тэрыторыі Беларусі ў 1941–1944 гг. У гэтым плане актуальнасць тэмы дысертацыі Генінай Ю. А. абумоўлена таксама тым, што саіскальнік у сваім даследаванні звяртаецца да страт культурных каштоўнасцей, лёсе шматлікіх прадметаў культуры і мастацтва, якія ў гады нацысцкай акупацыі зніклі з беларускай тэрыторыі. Таму цалкам абгрунтаванай нам бачыцца спроба дысертанта па правядзенні комплекснага даследавання з мэтай выяўлення сутнасці, асноўных напрамкаў і вынікаў дзейнасці Аператыўнага штаба рэйхсляйтэра Розенберга, асаблівасцей яго арганізацыйнай структуры і кадравага забеспячэння на тэрыторыі Беларусі ў 1941–1944 гг. (с. 2).

Вынікі даследавання, прадстаўленыя ў аўтарэфераце, тэарэтычная база працы, сутнасны змест і асноўныя навуковыя высновы цалкам адпавядаюць спецыяльнасці 07.00.02 – айчынная гісторыя. Не выклікаюць навуковых прэрэчанняў мэта і задачы, аб'ект і прадмет, храналагічныя рамкі даследавання. Адзначым пры гэтым, што прадметам даследавання саіскальнік вызначае структуру, асноўныя напрамкі і вынікі дзейнасці Аператыўнага штаба рэйхсляйтэра Розенберга на тэрыторыі Беларусі ў перыяд германскай акупацыі 1941–1944 гг. (с. 3).

Навуковая каштоўнасць даследавання заключаецца ў тым, што ўпершыню ў беларускай гістарычнай навуцы праведзены комплексны аналіз значнага па аб'ёме корпуса новых дакументальных крыніц, выяўленых у айчынных і замежных фондах, у тым ліку Бундэсархіва Германіі (Берлін), Дзяржаўнага архіва Расійскай Федэрацыі (Масква, Мінск) і Цэнтральнага архіва

вышэйшых органаў улады і кіравання Украіны (Кіеў), на аснове якіх даследаваны асноўныя задачы штаба і асаблівасці арганізацыйнай структуры, пытанні кадравага забеспячэння структурных падраздзяленняў Аператыўнага штаба рэйхсляйтэра Розенберга і іх функцыянавання на тэрыторыі Беларусі ў перыяд германскай акупацыі Беларусі 1941–1944 гг., а таксама асаблівасці іх тэрытарыяльнай дзейнасці.

У першай главе «Гістарыяграфія і крыніцы, метадалогія даследавання» праведзены аналіз ступені вывучанасці навуковай праблемы, ахаратарызаваны комплекс крыніц і метадалогія (с. 10–12). Аўтар заключае, што даследуемая тэматыка асветлена ў айчыннай і замежнай гістарыяграфіі даволі фрагментарна і павярхоўна, таму заслугоўвае дэталёвага даследавання і глыбокага навуковага аналізу (с. 12). У другой главе «Аператыўнага штаба рэйхсляйтэра Розенберга: стварэнне, арганізацыйная структура, кадравае забеспячэнне» прааналізаваны асноўныя задачы штаба і асаблівасці яго арганізацыйнай структуры на акупаванай тэрыторыі Беларусі, а таксама пытанні забеспячэння персаналам структурных падраздзяленняў, якія функцыянавалі на захопленай беларускай тэрыторыі (с. 16–18). У трэцяй главе «Змест, асаблівасці і вынікі дзейнасці Аператыўнага штаба рэйхсляйтэра Розенберга: на акупаваных беларускіх тэрыторыях» паказаны асноўныя напрамкі і этапы дзейнасці штаба, у тым ліку Галоўнай працоўнай групы «Цэнтр», рабочай групы «Беларусь», аператыўных каманд у Магілёве, Горках, Віцебску, зондэрштабоў, а таксама раскрыта іх роля ў рабаванні культурнай спадчыны Беларусі ў перыяд германскай акупацыі (с. 17–19). Важнай навуковай каштоўнасцю гэтай часткі работы з’яўляецца раздзел 3.2, у якім паказаны рабаўнічыя вынікі дзейнасці Аператыўнага штаба рэйхсляйтэра Розенберга па вывазу музейных калекцый з тэрыторыі Беларусі (с. 18). Асноўныя навуковыя палажэнні вылучаюцца значнай ступенню навізны, вывады і рэкамендацыі абгрунтаваны і навукова верагодныя (с. 20–24).

Дысертация Генінай Ю. А. уносіць важны ўклад ў навуковае асэнсаванне тэмы ў рамках раследавання Генпракуратурай Рэспублікі Беларусь крымільнай справы аб генацыдзе беларускага народа. Атрыманыя вынікі могуць быць выкарыстаны ў акадэмічнай навуцы і ў адукацыйным працэсе ва ўстановах вышэйшай адукацыі рэспублікі, пры араганізацыі музейных і выставачных экспазіцый, а таксама ў іншых дзяржаўных установах.

Разам з тым неабходна адзначыць, што рэцэнзуемы аўтарэферат не пазбаўлены асобных навуковых недахопаў, у тым ліку:

1) у палажэнні 4 на абарону аўтар сцвярджае аб тым, што на акупаваных беларускіх тэрыторыях прапагандысцкая работа вялася ў форме «напісання распрацовак агітацыйна-прапагандысцкай накіраванасці і артыкулаў для перыядычных акупацыйных выданняў», але пры гэтым не выкарыстоўвае для вырашэння пастаўленых задач унікальны збор нямецкай перыёдыкі „Minsker Zeitung“ з фондаў Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай

вайны;

2) памылковае дапасаванне да ліку даследаванняў зборніка дакументаў нямецкага аўтара ГДР-скага часу Н. Мюлера агульнай колькасцю 170 адзінак, з якіх толькі 2 дакументы (№№ 78 і 102) маюць непасрэднае дачыненне да заяўленай тэмы ў аспекце акупаванай тэрыторыі Беларусі;

3) адсутнасці ў пераліку навуковых даследаванняў дысертацыйнай працы ўкраінскага гісторыка Н. Гуцула на тэму «Аператыўны штаб рэйхсляйтэра Розенберга і яго дзейнасць у Украіне 1941–1944 гг.» [Der Einsatzstab Reichsleiter Rosenberg und seine Tätigkeit in der Ukraine 1941–1944] агульным аб'ёмам 329 старонак, паспяхова абароненай у ўніверсітэце імя Юстуса-Любіга г. Гісэна (Германія) 2 ліпеня 2013 г.

Падкрэслім, што выказаныя заўвагіносяць дыскусійны характар і не ўплываюць на агульную станоўчую ацэнку дысертацыі Юліі Анатольеўны Генінай.

Вывад: дысертацыйнае даследаванне «Аператыўны штаб рэйхсляйтэра Розенберга: структура, асноўныя напрамкі і вынікі дзейнасці на тэрыторыі Беларусі ў 1941–1944 гг.», з'яўляецца кваліфікацыйным, самастойным і завершаным навуковым даследаваннем па адной з важных праблем беларускай гістарычнай навукі, утрымлівае новыя абгрунтаваныя высновы, якія садзейнічаюць вырашэнню актуальных як навуковых, так і практычных задач. Дысертацыйнае даследаванне цалкам адпавядае патрабаванням ВАК Рэспублікі Беларусь, а выканаўца работы – ЮЛІЯ АНАТОЛЬЕЎНА ГЕНІНА – заслугоўвае прысуджэння вучонай ступені кандыдата гістарычных навук па спецыяльнасці 07.00.02 – айчынная гісторыя.

Водзыў заслуханы, абмеркаваны і аднагалосна зацверджаны на пасяджэнні кафедры гісторыі і сацыяльных навук УА «Мінскі дзяржаўны лінгвістычны ўніверсітэт» 05.05.2023 г., пратакол № 10.

Выказваю згоду на размяшчэнне водзыву на сайце ўстановы адукацыі «Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя А. А. Куляшова».

Рэцэнзент – загадчык кафедры
гісторыі і сацыяльных навук

УА «Мінскі дзяржаўны лінгвістычны ўніверсітэт»
кандыдат гістарычных навук, дацэнт

Новікаў С.Я.

